

2023-02-01

stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
kopia: stockholm@lansstyrelsen.se

BYGGNADS
VÅRDS
FÖRENINGEN

Yttrande över förslag till detaljplan för centrala Telefonplan, Västberga 1:1 m fl i stadsdelarna Midsommarkransen och Västberga. Dnr S-Dp 2013-05016.

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, har tagit del av planförslaget på samråd till 2023-02-06. SBF anför följande synpunkter utifrån föreningens verksamhetsområde:

Sammanfattning

SBF avstyrker planförslaget då föreningen anser att de förslagna nya skyskraporna förvanskar upplevelsen av LM-staden och påtagligt skadar detta riksintresse. Också upplevelsen av stadsbilden i övriga angränsande områden i Midsommarkransen och Västberga med enhetlig och småskalig bebyggelse förvanskas, vilket innebär att förslaget strider mot plan- och bygglagen 2 kap 6§ samt 8 kap 13§. Föreningen bedömer vidare att ett genomförande av planförslaget skulle medföra påtaglig skada på riksintresset för Stockholms innerstad med Djurgården genom att negativt påverka stadsbilden. Skyskraporna, dessutom i klusterform som nu introduceras i flera projekt, skulle bidra till att stadens nedärvda siluett med begränsat antal väl placerade högre symbolbyggnader successivt förvanskas genom slumpmässigt adderade skyskrapor.

Planförslaget

Detaljplanens huvudsyfte är att utveckla Telefonplan som nod genom att tunnelbanan överdäckas och nya offentliga platser och täta stadskvarter etableras. En del av den nya bebyggelsen utgörs av sju högdelar i 10-32 våningar. Högdelarna bildar ett kluster kring tunnelbanestationen. Detaljplanen möjliggör ca 1000 bostäder och ca 5000 m² lokaler för verksamheter samt en förskola.

Stadskaraktärerna på till planområdet angränsande områden beskrivs enligt Stockholms Byggnadsordning enligt följande: LM-staden i norr med enhetligt utformade smalhus i ljus puts och fabriksanläggning i funktisstil, Hökmossen i väster med smalhus och småstugeområde, Västberga i söder som verksamhetsområde, Telefonplan/Timotejen i sydost som tät blandstad och Midsommarkransen i öster som äldre förstad. Planområdet är beläget i skärningspunkten mellan dessa tydliga stadskaraktärer.

SBF:s synpunkter

SBF anser att det är anmärkningsvärt att kommunen bedömer att denna storskaliga etablering inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan att en miljöbedömning behöver göras.

En stor del av Midsommarkransen är klassad som riksintresse för kulturmiljövården *LM-Ericssons industrianläggning och LM-Staden [AB 114]*. Riksintresseområdet gränsar till planområdet längs med Telefonvägen. Uttryck för riksintresset är fabriksanläggningen med vissa kompletterande anläggningar bland annat ett telekommunikationstorn som landmärke, centrumanläggning från 1940-talet, det enhetliga bostadsområdet med 60 smalhus utformade enligt funktionalismens principer, den medvetna placeringen av bostadshuset i den kuperade terrängen samt arkitektoniska detaljer. Även angränsande småskaliga områden med enhetlig bebyggelse har höga kulturvärden.

SBF anser i motsats till kommunen att projektet genom den kraftiga skalförskjutningen skulle förvanska och minska förståelsen för de befintliga årsringarna i näromgivningen och att det därför medför påtaglig skada på riksintresset och strider mot plan- och bygglagens krav på hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärden på platsen och intresset av en god helhetsverkan.

Förslaget påverkar även Stockholms stadsbild negativt. Höjden på de sex högsta husen med 19-32 våningar varierar mellan 106-143 m ovan mark, vilket ansluter till höjden på andra landmärken i Stockholm, som Norra tornen och Skatteskrapan. Av den antikvariska konsekvensbeskrivningen framgår att vyn från Västerbron påverkas negativt samt att även vyer från exempelvis Stadshusterrassen, Skansenberget, Skinnarviksberget och Almhöjden/ Skogskyrkogården påverkas.

Stockholms stadsbild har en mjukt varierande siluett som följer terrängen. Siluetten kännetecknas av höjdmässigt relativt enhetliga bebyggelseområden med enstaka accenter enligt den europeiska stadsbyggnadstraditionen. Den sammanhållna siluetten som följer skärgårdslandskapet och dess topografi blir särskilt tydlig genom det perspektiv man får på staden genom alla vattenytor. De smäckra kyrktornen, stadshustornet, Wennergren center, DN-skrapan på Marieberg m.fl. är exempel på enstaka högre symbolbyggnader från olika tider som, trots tillskott av skyskrapor under senare år, ännu tydligt kan avläsas och som förstärker intrycket av den måttliga skalan.

Om dessa markörer i stadsbilden ska bestå som tydliga historiska symboler i stadsbilden är det nödvändigt att inte successivt tillföra allt fler skyskrapor som splittrar och förvanskar den harmoniska stadsbilden. Detta planförslag, liksom de aktuella förslagen till detaljplan för Marievik och Marieberg, innebär dessutom att skyskraporna bildar kluster - en ny typ av storskalig husgrupp som inte förekommer tidigare i Stockholm.

SBF konstaterar att stadsmiljön inte bara påverkas negativt lokalt utan också att skyskrapor vid Telefonplan bidrar till att Stockholms unika karaktär av europeisk klassisk stad med ett fåtal väl placerade och utformade höga markörer successivt förvanskas för att ersättas av en stadsbild som domineras av slumpvis utplacerade skyskrapor och kluster av skyskrapor.

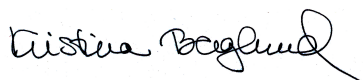
Denna avsaknad av helhetsperspektiv innebär att riksintresset *Stockholms innerstad med Djurgården [AB 115]* successivt och alltmer skadas påtagligt. Av förarbetena till miljöbalken 3 kap. framgår att ett helhetsperspektiv ska läggas på vad som är en lämplig utveckling i hela det geografiska område som riksintresset omfattar. Förändringar i staden måste alltså ske med en långsiktig inriktning att nå ett gott samspel med stadens skala och historiska karaktär samt att värna kulturvärden. *Detta betyder att en exploatering med skyskrapor och kluster av skyskrapor inte bara ska prövas som enskilda projekt utan som princip för förändring av stadsbilden och stadens siluett.*

SBF avstyrker med kraft planförslaget eftersom föreningen anser att de nya skyskraporna kommer att medföra påtaglig skada på riksintressen för kulturmiljövärden, både för LM-staden och för Stockholms innerstad med Djurgården. Planförslaget uppfyller inte heller de grundläggande kraven i plan- och bygglagen om planläggning på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärden på platsen och intresset av en god helhetsverkan. Var finns den demokratiska processen och det övergripande politiska beslutet som ger legitimitet för politikerna att genom successiva beslut om skyskrapor påtagligt skada riksintresset; beslut som leder till att skalan förvrängs i den ännu relativt väl sammanhållna stadsbilden av klassisk stenstad med dess tydliga årsringar? Misstag, som exempelvis rivningen av de historiska stadskärnorna på 1960-talet, visar hur viktigt det är att fråga sig "på vilket sätt tänker vi fel nu?"

För Svenska byggnadsvårdsföreningen dag som ovan

Tomas Nyström
Ordförande

Kristina Berglund
Adjungerad styrelseledamot

Svenska byggnadsvårdsföreningen grundades i samband med byggnadsvårdsåret 1975 och är en oberoende icke vinstdrivande, ideell förening med cirka 6000 medlemmar. Föreningens huvudsakliga ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård och sunt byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv och nyttja detta som en resurs i stadsutvecklingen samt att främja en god stadsmiljö och god kvalitet i övrigt i nutida stadsplanering.